ج) تصویر روایت یقطینی در دو بلد قریب و تشحیذ ارتکاز متشرعه در اثبات شهر

(31:14)

مقدمه بعدی که در جمع بین دو روایت میخواهم عرض کنم، این است: الآن ارتکاز عرف را بیاوریم. نسبت به روایت یقطینی از سادهترین شروع کنم تا به غامض ترین برویم. راوی سؤال کرد که هوا صاف بود و ما ندیدیم، حُساب هم گفتند شما در بغداد نمیبینید ولی چند ساعت بعد در اندلس میبینند. حالا همین دقتی که راوی میگوید را برای بغداد و اردن بیاوریم. فرض میگیریم تا مقصودم روشن شود. الآن در قم و اراک بیاوریم. همانی که در اسالهٔ فرمودند شما باید به محاسبات دقیقهٔ مراجعه کنید. حالا با محاسبات دقیقهٔ میگوییم وقتی غروب قم بود، ما هلال خارج شده از تحتالشعاع نداریم. اما غروب قم با اراک پنج دقیقه فرق هست. بالمحاسبات دقیقهٔ میگوییم آنها در غروبشان ولو یک لحظه هم باشد میتوانند هلال را ببینند. چون هلال دیگر خارج شده است. الآن ارتکاز عرف چیست؟ میگویند چه ربطی به هم دارند؟! ما بالمحاسبات دقیقه دیدیم در وقت غروب قم هلالی نداشتیم. اراک هم بالمحاسبات دقیقه هلال داشتند. آنها فردا را روزه بگیرند و ما نمیگیریم. ای فردا عید فطر آنها است. ارتکاز عرف عام منظورم نیست. ارتکاز متشرعه ای را میگویم که با دین مانوس هستند. عمل آنها اقتضاء چه دارد؟ اگر یادتان باشد از کتاب «اتحاد الآفاق و اشتراکها» گفتم که ایشان میگویند سیره متشرعه این جور نیست که بگویند اراک بود و... . بعد این سیره را به اطمینان حمل میکنند. میگویند باید اطمینان باشد.

علی ای حال فعلاً میخواهم برای توضیح روایت یقطینی به آن مراجعه بدهم. این شکی هم که آقا فرمودند را میخواهیم بردارم. دقیقاً با فرض ثبوتی آن را بردارم. میگوییم قم ثبوتا در وقت غروب هلالی نداشتند، اما در پنج دقیقه بعد در اراک ثبوتا هلال دارند.

شاگرد: اراک غرب قم است.

استاد: بله.

شاگرد۲: در فرض ثبوتی که گفتید یعنی با تلسکوپ هم نمیبینند؟

استاد: ببینید ما میخواهیم روی یک مبنا جلو برویم. اگر تلسکوپ را قبول کنیم میگوییم در قم با تلسکوپ هم نمی دیدند ولی در اراک میدیدند. میخواهم مقصود را عرض کنم.

شاگرد۲: اگر با چشم عادی باشد ممکن است بگوییم فرقی ندارد اگر در ارکاد دیدن برای قم هم هست. ولی رتکاز در تلسکوپ یک دقت بیشتری دارد که ممکن است تفاوت کند. بگوییدن ارکاد برای خودش است و قم هم برای خودش است.

استاد: رمز این رتکاز با چشم عادی چیست؟ میگوییم بالدقه در قم اصلاً هلال ندا‌شتیم که با چشم عادی ببینیم، اما در ارکاد بالدقه داریم و آن را دیده‌اند.

شاگرد۲: چون در تطوق و غیبوبت بعد الشفق مناسب است که هلال اینجا باشد ولی ما آن را نبینیم. قطعاً ما نمی‌بینیم ولی هلال هم هست. حُساب که میگویند نیست یعنی نمی‌بینیم.

استاد: اینهایی که عرض میکنم دارد رتکازات در هلال را تشحیذ میکند. اصلاً برای همین میگوییم. یعنی در همین مثالی که گفتم اهل قم میگویند خب پنج دقیقه است، لذا ما هم هلال داشته‌ایم. فقط طوری نبوده که ما آن را ببینیم. یعنی چه بسا ذهنشان سراغ برچسب زدن به امشب میرود. امشب شب سی ام ماه شعبان است؟ یا امشب شب ماه مبارک است؟ عرف چه کار میکند؟ با اینکه ارکاد دیده‌اند؟ میخواهد برچسب بزند و بگوید امشب ما چه شبی است؟

شاگرد: روی این رتکازات خیلی نمیتوان حساب کرد. به جای ارکاد و قم شهرهای لب مرز را بگویید. چون اتفاق افتاده که یک کشور شده و کشور دیگر نشده است. چون حوزه ارتباطاتشان با کشور دیگر نیست، برای آنها نیست.

استاد: اتفاقا در عرضم میخواهم همین ها را تأیید کنم. من در این مسیری که عرض میکنم میخواهم بگویم شما در روایت یقطینی –مثل پارادوکس خرمن که خرد خرد جلو میرفتند- خرد خرد جلو برویدات به اندلس برسید. یعنی همان حرفی که حُساب برای اندلس بالدقه میگفتند، همین حرف برای بغداد و غربش هم بود. اگر این را فرض بگیرند عرف عام از عبارت «لاتصومن الشک» چه میفهمد؟ بگوییدن خود حُساب میگوییدن شما نمی‌بینید، اما غرب بغداد با فاصله کمی می‌بینند. حُساب این کار را میکنند. بالدقه طول و عرض را محاسبه میکنند و رؤیت پذیری هلال را میگوییدن ولی خیلی سخت است. مرحوم آقای تهرانی فرمودند کاملا مستحیل است.

آن چه که عرض من است، این است: اینکه در رتکاز متشرعه بگویید امشب اول ماه است، اگر به متشرعه بگوییدن ماه را دیدند، ذهنش شرق و غرب نمیکند. عرف عام متشرعه را عرض میکنم؛ قطع نظر از مدقه های کلاسیک. میگوییدن ماه را دیدند و امشب شب اول ماه است. یعنی به امشبی که آن را دیدند، برچسب میزنند.

بازبینی #2
ایجاد شده 8 ژانویه 2026 08:33:47 توسط ... .
به روزرسانی شده 8 ژانویه 2026 10:57:45 توسط ... .